

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5 Vtrum anima sit sua potentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

D. 130.

ad Orosium, ponit oēs creaturas esse in tempore etiam Angelos: sed accipiendo mensurā durationis Angelis secūdo modo, prout cōsideratur eius substantia absolute, eius mensura est aūm, & nō tempus, de quo quidem aūo est duplex opinio. Quidam enim dicunt, q̄ in aūo est prius, & posterius, sed nō sicut in tempore: In tempore namq; est prius, & posterius cum inuouatione, in aūo aut sine inuouatione: sed hoc non est intelligibile. Impossibile est enim esse alicuius durationis duas partes simul, quarum vna alteram non includat, sicut mensis includit diem, vnde simul est aliquid in die, & in mense: sed duo dies, & duo menses simul esse non possunt. Vnde quodcumque in aliqua duratione ponitur duæ partes, quarum vna est prior, & altera posterior, oportet q̄ vna transeunte, alia de nouo adueniat, & sic oportet in omni duratione, in qua est prius, & posterius, q̄ fiat inuouatio. Mensura autem durationis inuouationem habere non potest, nisi illud quod per durationē mēsuratur, inuouationem recipere possit. Esse autem Angeli est absq; inuouatione, quia ex quo cœpit esse, immutabiliter perseverat, eum nec in eo sit motus, nec sit alicui motui subiectum, sicut esse rerum corruptibilium est subiectum motui cœlesti. Sic ergo si attribuatur mēsurā Angeli quātum ad substantiā tantum, illa nō habet prius, & posterius: sic enim mēsuratur eorum esse aūo. Et similiter si attribuat eis mensura durationis quantum ad essentialē operationem a beatitudinis: sic enim sunt in participatione eternitatis. Si vero attribuat eis mensura durationis rōne aliarum operationum, vel affectionum, sic eorum mēsurā habet prius, & posterius, & ita etiā mēsuratur tempore, s̄m quod dicit Aug. 8. super Gene. ad literam, q̄ Deus mouet creaturam spiritualem per tempus.

D. 131.

D. 499.

Ad PRIMVM ergo dicendum, q̄ rei aternæ, vel æternæ aliquid potest attribui dupliciter. Vno modo, rōne sui ipsius, & sic non attribuitur ei neq; fuisse, neq; futurum esse, sed solum esse: quia in preterito, & futuro implicatur prius, & posterius, nō autem in presenti. Alio modo, ratione mensuræ adiacentis, vel subiacentis, id est vite temporis, & sic attribuitur ei fuisse per concomitantiam ad tempus præteritum: & futurum esse, per concomitantiam ad tempus futurum. Ipsum enim momentum eternitatis adest toti tempori: vnde dicit Aug. de Deo, q̄ fuit, quia nūquam defuit: erit, quia nūquam deerit. Sic ergo Deus nō potest facere Angelum non fuisse, quia nō potest facere quin tempus præteritum simul cum esse Angeli fuerit: potest autem facere Angelum nō esse, quia potest facere, vt esse Angeli nō sit simul cum tempore, quod præsens est nunc, vel erit in futuro, & sic ista diuersitas magis dependet ex modo locutionis, quam ex natura rei.

Ad SECUNDVM dicendum, q̄ infinitū dī dupliciter. Vno mō. priuatiue, & sic nō attribuit, nisi illis quæ habent extensionē, vel quantitatem, hoc enim solum natum est habere finē: & ita eūm nullo modo habet infinitatē, neque a i quā extensionem, nisi quatenus extensio in eo cōsideratur ex operatione mensuræ subiacentis. sc̄p̄oris, & ita nullū creatum est infinitum in actu. Alio modo, dicit infinitum negatiue, i quia nō habet finem, & sic indiuisibilia dicunt infinita, vt punctus, & vnitas, quia non sunt finita, & hoc mō aūm est infinitum, quia nō non finitur. Sic autem aliquid creatum esse secundū

aliquid infinitum actu, nihil prohibet.

Ad TERTIVM dicendum, quod per eundem modum est infinitum esse angeli, & aūm.

Ad QVARTVM dicendum, quod inter æternitatem & aūm potest assignari triplex differentia, quarum vna potest sumi ex prædictis: nam æternitas mensurat ipsam substantiā æterni, secundum quod est in rerum natura, id est, cum omnibus quæ ei attribuantur, non autem aūm, vt dictum est. Alia sumitur ex hoc, quod æternitas mensurat esse per se stans, vnde æternitas est idem cum substantiā æterni. A eūm autem mensurat esse creatum, quod nō est per se stans, quia est aliud a substantiā entis creati.

Tertia potest sumi ex hoc, quod aūm, quāuis sit indeterminabile ex parte finis, non tamen ex parte principij, æternitas vero ex parte vtriusque.

QVÆSTIO III.

DE INDE QUÆRITUR DE ANIMA.

¶ Et primò, Quantum ad naturam.

¶ Secundò, Quantum ad gratiam.

¶ Tertiò, Quantum ad culpam.

¶ Quartò, Quantum ad gloriam.

¶ Circa naturalia animæ quæsitum est de eius substantiā, & de eius operatione.

¶ Circa substantiam quæsitum sunt duo.

¶ Primò, Vtrum anima sit suæ potentie.

¶ Secundò, Vtrum secundum suam substantiam sit incorruptibilis.

ARTICVLVS V.

Vtrum anima sit suæ potentie.

AD PRIMVM sic proceditur. Vt q̄ aia sit suæ potentie: quia in lib. de spiritu & anima dicitur, quod anima est quædam sua, scilicet potentia, quædam vero sua non est, scilicet virtutes.

¶ 2 Præter. Aug. dicit i. lib. de Tri. q̄ memoria, intelligentia, & voluntas sunt vna mens, vna vita, vna essentia: sed hæc tria, s̄m Magistru 3. dist. 1. lib. sent. sunt tres aia vires. ergo vires animæ sunt ipsa eius essentia.

SED CONTRA est, quod Dion. i. c. cel. hier. dist. dicitur, quod superiores substantias. s. angelos, in tria. s. substantiam, virtutem, & operationem: sed angelus non est minoris simplicitatis quàm anima. ergo & in anima sua substantia non est sua virtus, siue potentia.

¶ 2 Præter. Eorum quæ sunt idem, si vnum multiplicetur, & reliquum si ergo anima sit idem quod suæ potentie, videtur, cum potentie sint multe, quod essentia animæ vna esse non possit.

RESPON. Dicendum, quod de anima dupliciter loqui possumus. Vno modo, secundum quod est quedam substantia, & sic est impossibile est quod anima sit suæ potentie duplici ratione, quarum vna sumitur ex eo quod est anima proprium, quia scilicet impossibile est vt idē secundum idem sit naturaliter principium plurium, & diuersorū numero, immo quasi oppositorum. Anima autē secundum diuersas potētias inuenitur esse principium actū diuersorum secundum species, & quasi oppositorū. Vnde impossibile est q̄ ipsa essentia aia, quæ est vna, sit immediatum horum principij, & idē oportet ponere in anima, præter eius substantiam, potētias naturales,

rurales, quæ sunt horum actuum immediata principia. Secunda ratio sumitur ex eo quod est commune animæ, & omni substantiæ creatæ. In nulla enim substantia creata est idem esse, & operatio, hoc enim solius Dei est. Essentia autem est essendi principium, potentia vero operationis: ergo cum ab vno naturaliter non sit nisi vnum, nulla substantia, nisi diuina, est sua potentia. Nec est instantia de potentia materia, etiam dato quod sit vna essentia, quia talis potentia non est ad operationem, sed ad esse. Alio modo, possumus loqui de anima secundum quod est quoddam totum potentiale, & sic diuersæ potentie sunt diuersæ partes eius, & ita anima prædicatur de potentijs, vel econuerso abusiua prædicatione, sicut totum integrale de suis partibus, vel econuerso: quàmuis minor sit abusus in toto potenciali quàm integrali, quia totum potentiale secundum suam substantiã adest cuilibet parti, non autem integrali. Et per hoc patet solutio ad obiecta.

ARTICVLVS VI.

Utrum anima rationalis sit corruptibilis.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur quod anima rationalis sit corruptibilis, quia secundum Dam. Nulla substantia potest esse sine propria operatione: propria autem operatio animæ rationalis est intelligere, quæ indiget corpore, cum non sit intelligere sine phantasmate, vt patet per Philosophum in 3. de anima. ergo destructo corpore substantia animæ rationalis non manet.

¶ 2 Præ. Illud quod habet virtutem vt sit semper, non inuenitur quandoque esse, & quandoque non esse: omnis enim res est quædiu virtus rei exposcit. ergo quod inuenitur quandoque esse, & quædoq; non esse, habet virtutem vt sit temp: sed omne quod inceptit esse, inuenitur quandoque esse, & quandoque non esse, ergo nihil quod inceptit esse, habet virtutem vt sit semper, & ita nihil quod inceptit esse, potest esse incorruptibile: sed anima rationalis inceptit esse, ergo non potest esse incorruptibilis.

¶ 3 Præ. Hominis compositi ex corpore & aia est quoddam esse, aut ergo præter hoc esse aia habet aliud esse, aut non. Si habet aliud esse, ergo cõpositio aduenit aia post esse completum. ergo hmoi compositio est aia accidentalis, & sic homo nõ erit ens per se, sed ens p accidens, quod est inõueniẽs. Si autẽ non habet aliud esse aia præter esse cõpositi, ergo postq̃ deficit esse compositi, anima esse nõ potest: sed in morte corporali deficit esse compositi, ergo aia post mortem corporis non remanet.

¶ 4 Præ. Anima est forma corporis: aut ergo per essentiam, aut per aliquod accidens. Si per accidẽs, sequitur quod compositio animæ & corporis sit accidentalis, sicut hominis ad indumentum. Si per essentiam, ergo cum forma, in quantum est forma, non possit esse sine materia, videtur quod anima post mortem corporis remanere non possit.

SED CONTRA est, qd Phil. dicit in 1. de aia, qd ronale separatur ab alijs, sicut ppetuũ a corruptibili. ¶ 2 Præ. Philof. in 10. Ethic. ostendit felicitatem contemplatiuam præminere ciuili, eo quod est diuturnior: sed ciuilis durat usque ad mortem, ergo contemplatiua est etiam post mortem, & sic etiam anima post mortem corporis manet.

RESPON. Dicendum, quod necesse est ponere

A substantiã aia rationalis esse incorruptibile. Si enim corrumpitur, aut corrumpitur per se, aut per accidens. Per se quidẽ corrumpi nõ posset, nisi esset cõposita ex materia, & forma contrarietate habente, qd esse nõ põt, nisi esset elementum, aut ex elementis, vt antiqui philosophi posuerunt, quoru positiones in 1. de aia reprobantur. Per accidens etiã corrumpi non põt, nisi poneretur, qd non haberet esse per se, sed solum esse cum alio, sicut est de alijs formis materialibus, quæ proprie non habent esse subsistens, sed sunt per se cõpositorum subsistẽtium, quorum sunt partes, & sic per accidens corrumpuntur cõpositis corruptis: hoc autem de aia rionali dici nõ potest. Nã quod nõ habet per se esse, impossibile est, qd per se operetur: vnde etiã aliæ formæ non operantur, sed composita per formas. Anima autẽ rationalis habet per se operationẽ, quã exercet nullo organo corporeo mediante. intelligere, vt probat Philof. 3. de anima. Nõ enim posset omnium sensibiliũ formas cognoscere, nisi ab omnibus formis sensibilibus esset denudata. vel nisi esset actus omnium, cũ nihil recipiat, qd iam habet. Oportet ergo si anima per aliquod organũ intelligeret, qd suum organũ careret omni forma sensibili, cũ oes formas sensibiles sit nata intelligere, sicut pupilla caret omni colore ad hoc, qd visus possit oes colores cognoscere. Impossibile est autẽ esse aliquod organum corporale carens omni forma sensibili. relinquunt ergo substantiã animæ intellectuã esse incorruptibilem. Vnde & Philof. dicit in 1. de aia, qd intellectus videtur esse substantia quædam, & non corrumpi. Hunc autem incorruptibile intellectũ quidã ponunt extra homines esse, ponentes animã quæ est pars hominis, corruptibilem fore, cui ponunt intellectum separatum continuari dupliciter.

Vno modo, per illustrationẽ secundum eos, qd ponunt intellectum agentem separatum incorruptibile: intellectum vero possibilem coniunctum corruptibile. Alio modo, per continuationem intellectus ad phantasmata fm eos, qui ponunt etiã intellectum possibile esse separatum incorruptibilem. Sed primum horum esse non põt, quia si in nobis non est aliqua virtus, nisi materialis, lumen intellectus agentis nõ poterit in nobis recipi, nisi materialiter, cum receptũ sit in recipiẽte p modũ recipiẽtis, & ita nõ recipietur modo intelligibili, & sic nos non poterimus esse intelligentes. Similiter fm esse non põt, nã phantasmata sunt in nobis per nostrã operationẽ, quæ sequitur esse substantiale, quia sic homo nõ haberet esse specifi cum ex hoc, qd est rationalis, cum nõ sit rationalis, nisi ex hoc, qd intellectui coniungitur. Restat ergo, qd ipsa anima humana, quæ est forma corporis, sit incorruptibilis.

AD PRIMUM ergo dicendum, qd anima indiget aliquo corporali ad suam operationem dupliciter. Vno modo sicut organo, per quod operatur, sicut indiget oculo ad videndum, & sic ad intelligendum non indiget aliquo organo, vt probatum est. Si autẽ sic indigeret organo ad intelligendum, esset corruptibilis, vt pote non potes per se operari. Alio modo, anima ad operandum indiget aliquo corporali sicut obiecto, sicut ad videndũ indiget corpore colorato, & sic aia rationalis indiget ad intelligendũ phantasmata, quia phantasmata sunt, vt sensibilia intellectuã aia, vt dicitur 3. de aia. Operatio autẽ, quæ sic indiget aliquo corporali principio, non põt sine corporali illo, potest autẽ postea: sicut aia sensitua

Tex. 66. 6.

D. 190.

Tex. 2. 30.

1. p. q. 7. a. 6. & d. ani. ar. 1. 4. o. & 1. q. 85. ar. 6. c. & 1. p. q. 76. ar. 3. ad 1. Tex. 66. 30.

Tex. 66. 31.